

Taotlusvoor läheb peagi lahti

28. septembril avaneb Virumaa koostöökogu teine taotlusvoor piirkonna kompetentsi- ja noortemeetmes.

Piirkonna kompetentsi meetmes jagatakse selles taotlusvoorus 220 000 krooni, millele juba praeguse seisuga hakkab kandideerima vähemalt kolm projekti, mille üldsumma ületab ette nähtud summat.

Noortele suunatud meetmes läheb jagamisele 500 000 krooni, mis on peaaegu kaks korda vähem kui kevadises voorus.

MTÜ Virumaa Koostöökogu tegevjuht Aili Ilves ennustas, et tihe konkurents tuleb ka noortele suunatud meetmes. "Mul on mitme inimesega võimalikest rahaküsimistest juttu olnud ning projektitaotlusi töötab tulla palju," kinnitas ta, soovitades projektikirjutajatel teha korralikku eeltööd ning kirjutada tegevused ja tulemused põhjalikult lahti.

Ilves tuletas projektikirjutajatele meelde, et vahepeal hakkas kehtima uus määrus, mis tõi kaasa veidi muudatusi. Lisaks on uuenenud ka taotlusvorm ning vanal vormil taotlusi vastu ei võeta.

Uue vormi ja määruse leiab PRIA koduleheküljelt.

Euroopa maaeluvõrgustikud pidasid töökoosolekut

16.-17. septembril toimus Euroopa liikmesriikide riiklike maaeluvõrgustike töökoosolek Ungaris.

Euroopa Komisjoni maaelu arengu võrgustiku kontaktpunkt korraldab liikmesriikide maaeluvõrgustike üksustele regulaarseid koosolekuid, et ühiselt arutada ja arendada võrgustikutööd liikmesriikides.

Kuuenda riiklike maaeluvõrgustike üksuste töökoosoleku korraldas kontaktpunkt koostöös Ungari maaeluvõrgustiku üksusega. Koosolek toimus Vajdahunyadi kindluses, kus asub ühtlasi ka Euroopa suurim põllumajandusmuuseum.

Seekordne maaeluvõrgustike üksuste töökoosolek keskendus kommunikatsioonistrateegiale ja kommunikatsioonivahenditele, mis on maaeluvõrgustike üksuste suutlikkuse tõstmisel üks olulisemaid elemente.

Leader-tegevusgrupid käisid Rootsis

Maamajanduse Infokeskuse maaeluvõrgustiku üksus korraldas kohalikele tegevusgruppidele õppereisi Rootsi Leader-kogemuse saamiseks.

Õppereisi käigus tutvuti Rootsi maaeluvõrgustiku tegevusega ja külastati kahe Leader-tegevusgrupi piirkonda: LAG Leader Sjuhård ja LAG Västra Skaraborg.

Seekord olid lisaks Leader-tegevusgruppidele kaasatud esindajad ka Eesti Maaülikoolist, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonist, Eesti Televisioonist, Maalehest ning põllumajandusministeriumi ja PRIA avalike suhete osakonnast. Kokku oli õppereisist osavõtjaid 40.

Pandivere paeaasta raames toimunud paekonverentsil anti üle omamoodi teatepulk järgmiseks aastaks, mis on kuulutatud Virumaa paeaastaks.

Pandiveres toimunud paekonverentsil, kus räägiti Pandivere paeehitistest ja sealse pae tekkeloost ning tehti ülevaade järgmise aasta tegemistest, anti üle ka Virumaa paeaasta hoidja tiilid. Need läksid Ida-Viru maavanemale Riho Breivelile ning SA Virumaa Muuseumid juhile Ants Leemetsale, kelle hallata on Virumaa suurim paeehitis Rakvere linnus.

Valmis toetama

Paeaasta hoidja tiitli saanud Riho Breivel tunnistas, et ta ei oska veel võimalike ürituste kohta midagi kosta, kuna uudis on liialt värske ning tuli talle üllatusena. Küll lubas ta aga ennast paeaasta ideega kurssi viia ning seista hea selle eest, et ka Ida-Virumaa poole peal paeaastat tähistatakse.

"Tore, et Virumaa lääne pool pole ära unustanud, et me mõlemad pae peal elame," tunnustas Breivel naabermaakonnast tulnud algatust.

Lisaks paeaasta hoidja tiitlitele jagati Muuga mõisas toimunud paekonverentsil välja ka paeaasta kandja tiitlid, mille said endale kõik Virumaal tegutsevad Leader-tegevuspiirkonnad. Nendelt ootavad Virumaa paeaasta algatajad Pandivere arendus- ja inkubatsioonikeskus (PAIK) ning Virumaa Koostöökogu aktiivset kaasalöömist paete-

Paeaasta sai oma hoidjad

Paeaasta hoidja ja kandja tiilid, mis jagati Ida- ja Lääne-Virumaa esindajatele ning kõikidele Virumaa tegevusgruppide esindajatele, olid samuti paekivist.

maliste ürituste korraldamises.

Virumaa paeaasta eestvedajate nägemuse kohaselt võiksid paeaastat sümboliseeriv kivi ning märtsis Ebavere mäel Lennart Meri mälestuseks süüdatav tuli liikuda ühest Leaderpiirkonnast teise ning selle käi-

gus peaksid kõik piirkonnad korraldama Eesti rahvuskiviga seotud üritusi.

Palju kasutamisevõimalusi

Üks paeaasta ülesandeid on leida erinevate konkursside kaudu paele uusi kasutamise-

viise. Näiteks otsitakse võimalusi, kuidas kasutada paasi koolitundides ning laste mängudes.

Koolis pae kasutamise nippe mõtlesid Tamsalu lubjapargis Mikk Sarve eestvedamisel toimunud õuesõppepäeval välja ka piirkonna koolide õpetajad.

Õuesõppe raames käidi läbi erinevad ained. "Näiteks on võimalik paeringis määrata piid ehk ringi pindala ja ümbermõõdu suhet," tutvustas Mikk Sarv ideed, kuidas paasi ära kasutada. Aga kasutamist leiaks see ka muudes valdkondades. Näiteks võib bioloogia-tunnis otsida lubjapargist ravimtaimi, mis pasesel pinnal kasvavad.

"Kui me õpetajad taimi korjama panime ja taimi, mida leiti, oli väga palju, siis tekkis idee, et iga päeva kohta koolis võiks olla oma ravimtaimete, mida lastele pakutakse," ütles Sarv.

Koolilapsed rakendus

Virumaa paeaasta vedaja MTÜ PAIK juhataja Aivar Niinemägi sõnul on nad käima lükkamas mitmeid konkursside Virumaa koolides. Näiteks tõi ta konkursi paeteemaliste lugude saamiseks, samuti mängude leidmiseks, mida saab paekiviga mängida.

Lisaks on plaanis korraldada fotokonkurss, kus teemaks muidugi paas. Fotokonkurss on samuti lastele ja jagatud kahte erinevasse vanusegruppi.

Pandivere koolide lastel lasti korjata ka erinevaid paetükke, mis paekonverentsi järel ära lihvitakse, et näidata, kui erinev on paas, mida väikesel maalal leida võib.

Eesti paekivi tekke- ja kasutusloost Pandiveres

Pandivere on Eesti suurim paekõrgustik. Piltlikult öeldes on see paemuhk Harju-Viru paeplatool. Samas on see Eesti suurim karstiaala, mis peab tingimata saama uuesti tagasi veekaitsealaks.

Pandivere ümber on kaunis mõisate pärg - kujunenud karstiaallikate juurde, mis koos põhjaveest toituvate tiikidega on üks omanäolisemaid kultuurikeskkondi Eestis.

Eesti paas väärrib kaitset

Kõike seda omanäolisust, looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust tuleb eriti hoolikalt kaitsta. Mul on hea meel, et Pandiveres on kogu maailmas ainulaadne Porkuni paemuuseum ning veel teisi looduslikke ja kultuurilisi eripärasid. Kogu Eesti paelasundile on

on iseloomulik paelõike tervikkus, paelasundi rikkumatus hilisematest mäetekkeprotsessidest.

Eriliseks muudab selle ka väga pikk tekkeae: 70 miljonit aastat, mille vältel Baltika mandripank temal laiuva madalmerega triivis avaookeanis läbi kolme kliimavööndi pooluselähedasest külmaveelisest keskkonnast läbi subtroopika ekvatoriaalsesse troopikasse. Sellest tulenevalt tekkis paetüüpide ja -erimite mitmekesisus, millest paljud on ehituslike ja dekoratiivsete

omaduste tõttu aastasadu mitmekülgset kasutamist leidnud.

Siin asub ka maailma suurim rõngaspaelasund, mis algab Pandiverest ning lõpeb Haapsalus.

Kogu Eesti paelasundil on ka kultuurilisi iseärasusi. Nii on meie kivimeistritel tänu paemurdude rohkusele pärisorjuse kaotamise järel alanud taluehituse kõrgeperioodil sajanditepikkune mürdmis- ja töötlemiskogemus ning tuhandeaastane paeehitiste püstimispraktika.

Pandivere geoloogilised omapärad

Enamus Eesti paelasundi avamuspiirkonna eripärasid

on omased ka Pandiverele: lasundi 150-200 meetrine üldpaksus, paerimite mitmekesisus, kogu teada oleva Ordoviitsiumi ja Siluri ladestu kahe alumise lademe esinemine. Just siin on suurimad väljavaated avada maailmale Ordoviitsiumi ja Siluri paeladestute piirkogu tema esinduslikkuses.

Oluline on märkida Pandivere kõrgust merepinnast. See kindlustab vee peale jäämise ka üleilmse veeuputuse ajal, kui kliima soojenemise tagajärjel mandrijää poolustel sulab täielikult ning ookeanipind tõuseb ligikaudu 50 meetrit.

Pandiveres asuvad aluspõhjas pealiskorra olulised maavarad: sini-savikivi, karpfosforiit, glaukoniit-liivakivi, dik-

tüoneema ehk põlev savikivi, põlevkivi ja paekivi. Seega võiks siin juhtivaks mäetöõndusviisiks saada maa-alune kaevandamine kohaliku maastikku muutmata. Tuleb vaid Virumaa põlevkivikaevanduste negatiivsed ja tulevase Maardu graniidikaevanduse positiivsed kogemused loovalt kasutusele võtta.

Kolme tüüpi ehituspaasi

Pandivere esimene oluline ehituspaetüüp on rõngaspaas, mis katab kuni 14 meetri paksuse lasundina kogu kõrgustiku platoo. See oli omal ajal mõisate ehitusel hinnaliseks omanäoliseks ehituskiviks ja seda kasutati ka levialast põhja ja lõuna pool. Rõngaspaas

kujunes Eesti lubjatööstuse põhitöömeks alates 1870. aastast kui avati Tapa-Riia raudtee. Hinnalise ehituskivina on see turule tagasi tulemas.

Inju dolopaaas on omanäoline pruunikas massiivne ehituspaas, mis samuti mõisate ehitusel rohket kasutamist leidis ning peaks peagi turule tagasi tulema.

Kamariku kihistiku dolopaaasi on kasutatud müürikivina ja mina ütlesin selle kohta, et see on Pandivere paeriigi perspektiivne uustulnuk, mille dekoratiivset omapära on paetöötledajad tähele pannud ja otsivad kohta, kust seda keskkonda ohustamata kergem kaevandada oleks.

REIN EINASTO